

Renata Czaplukowska

"Glottodydaktyka a hiperteksty internetowe (= Języki, Kultury, Teksty, Wiedza 12)", Paweł Szerszeń, Warszawa 2010 : [recenzja]

Lingwistyka Stosowana / Applied Linguistics / Angewandte Linguistik nr 3, 296-298

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

na plan pierwszy konkretnego działania językowego i oceny jego wartości komunikacyjnej z perspektywy konkretnego mówcy/słuchacza, który dokonuje takiej oceny w odniesieniu do konkretnej przestrzeni komunikacyjnej.

BIBLIOGRAFIA

GRUCZA, S. (2010), Główne tezy antropocentrycznej teorii języków, (w:) *Lingwistyka Stosowana. Applied Linguistics. Angewandte Linguistik. Przegląd/Review 2*, 41-68.

Sambor Grucza

Paweł SZERSZEŃ, *Glottodydaktyka a hiperteksty internetowe* (= *Języki, Kultury, Teksty, Wiedza 12*). Warszawa: Wydawnictwo Euro-Edukacja. 2010, 217 s.

Internet jest obecnie powszechnym źródłem szybkiego dostępu do informacji, miejscem kontaktowania się z ludźmi i wymiany informacji oraz kanałem swobodnej dystrybucji treści. Szczególnie jednak dla młodszego pokolenia, które Neil Postman określa mianem „cyfrowych tubylców” (*digital natives*), nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, w otoczeniu których dorastało, są naturalnymi narzędziami dnia codziennego i pokolenie to nie zna świata bez komputerów, telefonów komórkowych i stałego dostępu do Internetu. Z perspektywy glottodydaktyki kompleksowe przygotowanie uczących się do uczestniczenia w komunikacji oznacza więc w dzisiejszej dobie włączenie do realizacji celów edukacyjnych także narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnej, w tym Internetu i internetowych hipertekstów. W szerszej perspektywie pozwoli to na wdrożenie uczniów do autonomicznego korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnej w celach kształceniowych, rozwijanie u uczniów alfabetyzacji informacyjnej i kompetencji informatycznej jako jednej z tzw. kompetencji kluczowych.

Z powyższych względów tak istotna jest kwestia, którą podejmuje w swojej monografii Paweł Szerszeń, a mianowicie pytanie, czy teksty internetowe mogą znaleźć racjonalne wykorzystanie w nauczaniu języków obcych, a jeśli tak, to w jakim zakresie. Choć autor przyznaje, iż nauczyciele rozpoznają możliwości tkwiące w narzędziach technologii informacyjno-komunikacyjnej, a zwłaszcza w Internecie, to jednak we wprowadzeniu konstatuje, iż dotychczasowe wykorzystanie internetowych hipertekstów w procesie glottodydaktycznym należy uznać za niezadawalające. Głównym zagadnieniem badawczym podejmowanym w powyższej publikacji jest więc próba określenia glottodydaktycznego potencjału specyficznego rodzaju tekstu, jakim jest hipertekst internetowy.

W rozdziale pierwszym autor w syntetyczny sposób przypomina elementy układu glottodydaktycznego w kontekście zinstytucjonalizowanego nauczania języka obcego, wskazując przy tym na szczególnie istotną rolę i różnorodne funkcje materiałów glottodydaktycznych w procesie akwizycji języka obcego i plasując tekst jako główną konstytuante układu glottodydaktycznego. Autor podkreśla ponadto, iż Internet, jako medium multifunkcyjne, jest w stanie w przyszłości przejąć niemal wszystkie podstawowe funkcje materiałów glottodydaktycznych.

Rozdział drugi przedstawia zinstytucjonalizowany proces glottodydaktyczny jako proces internalizacji przez uczącego się umiejętności językowych, komunikacyjnych, kulturowych i interkulturowych, które są zgodne zarówno z jego indywidualnymi potrzebami, jak i celami edukacyjnymi. Wyczerpującą charakterystykę powyższych grup umiejętności, ukazującą w pełni ich złożoność, autor poprzedza precyzyjnymi ustaleniami terminologicznymi kluczowych pojęć, takich jak „kompetencja językowa” czy „kompetencja komunikacyjna”.

Z kolei w rozdziale trzecim autor szczegółowo omawia rolę tekstów w procesie glottodydaktycznym i wskazuje cechy dystynktywne tekstów glottodydaktycznych. Opowiada się jednocześnie za podejściem rozszerzającym pojęcie „tekst dydaktyczny” na wszystkie teksty wykorzystywane w procesie akwizycji języka, przy czym za podstawowy wyznacznik odróżniający tekst dydaktyczny od tekstu niedydaktycznego uznaje poziom jego glottodydaktycznej relewancji w procesie akwizycji języka. W dalszej części rozdziału autor prezentuje genezę hipertekstu (z perspektywy teorii literatury, jak i historii rozwoju technik komputerowych), jego istotę i komponentową strukturę, przybliżając czytelnikowi w ten sposób zakres znaczeniowy tego pojęcia. Autor szczególnie uwypukla cechy dystynktywne hipertekstów, takie jak – na przykład: nielinearność, zacieranie się różnic między recepcją i produkcją tekstu czy też niematerialną reprezentacją hipertekstu. Ponadto ukazuje wpływ struktury hipertekstów na proces ich recepcji, w tym zwłaszcza trudności spowodowane przeładowaniem informacjami, nadmierną ilością elementów multimedialnych, koniecznością interpretacji linków. Szczególny potencjał glottodydaktyczny hipertekstów internetowych tkwi natomiast, zdaniem autora, między innymi w ich aktualności, stałym i wielowymiarowym dostępie do informacji oraz możliwości ingerencji w tekst.

Rozdział czwarty koncentruje się wokół zagadnień wpływu tzw. mediów elektronicznych, rozumianych jako media wykorzystujące komputer, na glottodydaktykę i dostarcza cennych przemyśleń i spostrzeżeń na temat Internetu jako medium wspierającego proces dydaktyczny. W rozdziale tym przedstawiono przekrojowo aktualny stan dyskusji naukowej i wyniki dotychczasowych badań nad wykorzystaniem mediów elektronicznych w nauczaniu języków obcych. Ponadto autor określa obszary zmian, które dokonały się pod wpływem mediów elektronicznych w edukacji językowej. Zmiany te autor referuje w odniesieniu do samego systemu edukacji, do osoby nauczyciela i zakresu jego działania (zmiana roli nauczyciela na doradcę, moderatora) oraz w odniesieniu do uczącego się (modyfikacja sposobu uczenia się poprzez zwiększenie samodzielności i autonomii). W końcowej części

rozdział zawiera ponadto cenne uwagi dotyczące zmian wywołanych przez media elektroniczne w sposobie formułowania tekstów, ukazując przeobrażenia, jakim ulegają formy tekstowe używane w mediach elektronicznych.

W rozdziale piątym zawarte zostały przykłady glottodydaktycznego wykorzystania hipertekstów internetowych. Przyjmując jako kryteria doboru tekstów wiek i zainteresowania uczniów, relewancję glottodydaktyczną hipertekstu, poprawność i różnorodność językową, jak również zróżnicowanie medialne, autor poddał analizie korpus stu niemieckojęzycznych hipertekstów internetowych dla II i III etapu edukacyjnego. Dwanaście przykładowych hipertekstów opisanych zostało szczegółowo według następujących kryteriów analizy glottodydaktycznej: charakterystyka ogólna, reprezentatywność gatunkowa, poprawność i złożoność językowa, budowa i struktura, formy wspomagające recepcję tekstu, odpowiedniość pragmatyczna oraz relewancja glottodydaktyczna.

Rozdział szósty – będący podsumowaniem przeprowadzonej analizy korpusu badawczego – zawiera wnioski oraz określa dalsze perspektywy badawcze. Przeprowadzona analiza dowodzi relewancji glottodydaktycznej hipertekstów internetowych. I tak wśród głównych zalet hipertekstów internetowych autor wymienia ich dość zróżnicowany input językowy, aktualność materiału językowego, dużą ilość treści oryginalnych, wykorzystanie różnych kanałów recepcji i pewne możliwości interakcji. Z kolei wad analizowanych hipertekstów upatruje w braku pełnej korelacji z programem nauczania (co powoduje konieczność ich adaptacji do potrzeb konkretnego układu glottodydaktycznego), w występowaniu (sporadycznych) błędów oraz w braku nawiązania do polskiego tła kulturowego. W końcowej części swojej pracy autor określa podstawowe zakresy wykorzystania tekstów, wśród nich: zdobywanie aktualnych informacji kulturo- i krajoznawczych, rozwijanie umiejętności rozumienia tekstu czytanego i słuchanego, pogłębianie znajomości zagadnień gramatycznych i ćwiczenia sprawności gramatycznej.

Zaletami monografii Pawła Szerszenia „Glottodydaktyka a hiperteksty internetowe” są bezsprzecznie z jednej strony: przejrzysta koncepcja oraz starannie przygotowana aparatura pojęciowa, z drugiej zaś: klarowny sposób prowadzenia wywodu naukowego, swoboda poruszania się w złożonym obszarze badanej problematyki i rzeczowość przeprowadzonej analizy przykładowych hipertekstów internetowych. Właściwie dobrane ramy teoretyczne monografii pozwoliły autorowi ukazać pełny obraz analizowanej problematyki, a także wywieść liczne i wartościowe implikacje praktyczne dla nauczania języków obcych w zakresie pracy z hipertekstem. Z powyższych względów monografię należy uznać za wartościową pozycję wydawniczą godną polecenia szerokiemu gronu odbiorców, zarówno badaczom, studentom kierunków nauczycielskich, jak i nauczycielom praktykom.

Renata Czaplíkowska